

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΕΣ Α, Γ, Ε

1η Φάση

Θα μελετήσετε σύντομα κείμενα, που περιλαμβάνονται σε σχολικά εγχειρίδια, με στόχο να εντοπίσετε ορισμούς εννοιών και να επισημάνετε τα συστατικά τους μέρη. Στη συνέχεια, και αφού συγκρίνετε τους ορισμούς μεταξύ τους, θα επιχειρήσετε να οδηγηθείτε σε μια τυπολογία των ορισμών. Έχετε στη διάθεσή σας 20'. Ύστερα από την ολοκλήρωση της εργασίας, τα αποτελέσματα της διερεύνησής σας θα συζητηθούν στην ολομέλεια.

Καταρχάς, όμως, τι είναι ο «ορισμός»; Επισκεφθείτε την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) και αναζητήστε στα λεξικά τη σημασία της λέξης ως λεξικογραφικού όρου.

Τι περιλαμβάνει ένας ορισμός;

Είναι πρόταση ή περίοδος στην οποία περιγράφονται τα κυριότερα χαρακτηριστικά μιας λέξης ή γενικά μιας έννοιας

Ακολουθήστε τώρα τους υπερδεσμούς που σας οδηγούν σε κείμενα των σχολικών εγχειριδίων τα οποία περιλαμβάνονται στα «Σώματα κειμένων» της Πύλης. Προσπαθήστε σε αυτά να εντοπίσετε τα χωρία στα οποία θεωρείτε ότι εμπεριέχεται ορισμός και να διακρίνετε σε αυτόν τα συστατικά που επισημάνετε παραπάνω. Μπορείτε να μεταφέρετε με αντιγραφή - επικόλληση τα χωρία στο Φύλλο Εργασίας και με το εργαλείο της χρωματικής επισήμανσης του κειμενογράφου να επισημάνετε τα συστατικά του κάθε ορισμού.

[http://www.greek-
language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/content.html?t=3,1526&h](http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/content.html?t=3,1526&h)

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/content.html?t=3,371&h=67805&l

- Οι πόλεις που βρίσκονταν γύρω από ένα ιερό συγκροτούσαν ενώσεις, με σκοπό να ρυθμίζουν θέματα που σχετίζονταν με τη λειτουργία και την ασφάλεια του. Οι ενώσεις αυτές ονομάζονταν **αμφικτιονίες**.
- Υπάρχουν ορισμένα **διαφανή σώματα** που έχουν την ιδιότητα να **στρέφουν το επίπεδο του πολωμένου φωτός**, όταν αυτό περάσει από μέσα τους. Τα σώματα αυτά λέγονται **οπτικώς ενεργά**.
- **Διατάξεις** που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της γωνίας στρέψης του **πολωμένου φωτός** ονομάζονται **πολωσίμετρα**.

Στα χαρακτηριστικά της έννοιας περιλαμβάνεται και ένας όρος προσδιοριστικός αυτού που αποσαφηνίζεται. Υπογραμμίστε τον. Ποια σχέση έχει ο όρος αυτός με εκείνον που ορίζεται;

- Ο προσδιοριστικός όρος έχει ως σκοπό να αποσαφηνίσει την οριστεα έννοια.

Μπορείτε τώρα να προχωρήσετε σε σύγκριση ορισμών με κριτήρια την έκταση και τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζουν την έννοια που ερμηνεύουν. Αναζητήστε τον ορισμό της «κοινωνικοποίησης», όπως δίνεται:

α) στο «Λεξικό Τριανταφυλλίδη» στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#), σύμφωνα με την Ψυχολογία

β) σε κειμενικό απόσπασμα που περιλαμβάνεται στο σχολικό βιβλίο «[Έκφραση-Έκθεση](#)», β' τεύχος και παρατίθεται στα «Σώματα κειμένων» της Πύλης. Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας σε σχέση με τα παραπάνω κριτήρια:

η διαδικασία με την οποία ένα άτομο εντάσσεται και ενσωματώνεται μέσα στο κοινωνικό σύνολο

Αυτή τη διαδικασία με την οποία ένα άτομο μαθαίνει και υιοθετεί τα σχήματα συμπεριφοράς και τους κανόνες που θεωρούνται κατάλληλοι για το κοινωνικό του περιβάλλον την ονομάζουμε κοινωνικοποίηση

Ο πρώτος ορισμός είναι πιο συντομος ενώ ο δεύτερος πιο εκτεταμενος.

Ανατρέξτε στο ηλεκτρονικό «Λεξικό Γλωσσολογικών Όρων» που είναι αναρτημένο στην [Πύλη](#), είτε μέσω των «Εργαλείων» της «Νέας Ελληνικής» είτε επιλέγοντας το σχετικό εικονίδιο από τα περιεχόμενα της αριστερής στήλης. Αφού κάνετε αναζήτηση της λέξης «παραγωγή», να δείτε ολόκληρο τον ορισμό μέσω της επιλογής «εμφάνιση λήμματος». Ποια διαφορά παρουσιάζει σε σχέση με τα άλλα κείμενα που μελετήσατε;

Η διαδικασία με την οποία δημιουργούνται καινούριες [λέξεις](#) με τον συνδυασμό [λεξικών](#) και [παραγωγικών μορφημάτων](#) και συνήθως των [κλιτικών μορφημάτων](#). Τα παραγωγικά μορφήματα μπορεί να προηγούνται του λεξικού μορφήματος ([προθήματα](#)) ή να έπονται ([επιθήματα](#)). Η [σημασία](#) της παράγωγης λέξης μπορεί να προκύπτει από τη σημασία των λεξικών και των παραγωγικών μορφημάτων· το παραγωγικό μόρφημα -ιν(ος) π.χ. σημαίνει ότι κάτι είναι φτιαγμένο από το υλικό που δηλώνει το λεξικό μόρφημα, ξύλινος, πέτρινος, κ.ο.κ. Η σημασία της παράγωγης λέξης μπορεί όμως και να είναι απρόβλεπτη, με την έννοια ότι υπερβαίνει τη σημασία του λεξικού και του παραγωγικού μορφήματος (π.χ. *ξε-καρδίζομαι*). Η παραγωγή μπορεί να δημιουργήσει λέξεις που είτε ανήκουν είτε δεν ανήκουν στην ίδια [γραμματική κατηγορία](#) (μέρος του λόγου) με αυτή που ανήκει η λέξη η οποία έχει χρησιμοποιηθεί ως «βάση»: π.χ. *πουλώ-ξεπουλώ*: ρήμα και στις δυο περιπτώσεις, αλλά *άνθρωπος-ανθρώπινος*: επίθετο παραγόμενο από ουσιαστικό. Σε αντίθεση με τη διαδικασία της [σύνθεσης](#), δεν μπορούν πάντα όλα τα στοιχεία που δημιουργούν την παράγωγη λέξη να υπάρχουν ως ανεξάρτητες μονάδες. Συνήθως τα παραγωγικά μορφήματα δεν συναντώνται ελεύθερα, χωρίς δηλαδή κάποιο λεξικό μόρφημα. Π.χ. το -ινος δεν μπορεί να σταθεί από μόνο του στον λόγο.

Η διαφορά σε σχέση με τα άλλα κείμενα είναι το ότι εδώ εκτός από τον βασικό ορισμό υπάρχουν και υπερσυνδέσμοι με επιμερους ορισμούς.

2η Φάση

Θα παρουσιάσετε τα αποτελέσματα της διερεύνησής σας στην ολομέλεια, με στόχο την άμεση ανατροφοδότηση της δουλειάς σας από τους συμμαθητές σας αλλά και τον εκπαιδευτικό.

3η Φάση

Αφού μελετήσετε το κείμενο «[Το πρόβλημα της ψυχαγωγίας](#)», να δώσετε έναν ορισμό της έννοιας «Ψυχαγωγία».

.....Πνευματική δηλαδή καλλιέργεια, ψυχική ανύψωση, ανάπτυξη της ευαισθησίας μας. Η ψυχαγωγία, ως αγωγή της ψυχής θεωρούμενη, αυτό ακριβώς σημαίνει. Όμως η ψυχαγωγία που συντείνει σ' αυτά (μουσικό θέατρο, χορός, βιβλίο, κινηματογράφος) προϋποθέτει μια ευαισθησία, κάποια έφεση, είναι θέμα προ-παιδείας, όπως αναφέρθηκε και πριν.

Οριστέα εννοια: ψυχαγωγία, γενος: αγωγή της ψυχής, ειδοποιος διαφορά: Πνευματική καλλιέργεια, ψυχική ανύψωση, ανάπτυξη της ευαισθησίας μας

Στη συνέχεια και αφού προσδιορίσετε τα δομικά συστατικά του ορισμού σας, σύμφωνα με όσα συζητήσαμε στην ολομέλεια, να οπτικοποιήσετε τον ορισμό σας, δημιουργώντας τον νοητικό του χάρτη με λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης. Μπορείτε να μεταφέρετε τον χάρτη σε μια διαφάνεια παρουσίασης, ώστε να τον παρουσιάσετε στην ολομέλεια. Έχετε στη διάθεσή σας 20'.

4η Φάση

Θα παρουσιάσετε τον νοητικό χάρτη που δημιουργήσατε στην ολομέλεια, με στόχο την άμεση ανατροφοδότηση της δουλειάς σας από τους συμμαθητές σας αλλά και τον εκπαιδευτικό.

